بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2018/HC-A/386
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އައްބާސް އަލީކަދާފުން / ގ.އުމާން
- އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް: ދިވެހި ދައުލަތް (އދ.ފެންފުށި ކައުންސިލުގެ އިދާރާ)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ގޯތީގެ ބަދަލު ހަމަޖެއްސުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ހަމީދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚް: 01 ޞަފަރު 1443
08 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

ހައިކޯޓުގައި މިސިއްލާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 13 ސަފަރު 1440 / 22 އޮކްޓޫބަރު 2018

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 20/ISC/2014
- ނިންމި ކޯޓު: އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ފެންފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: ގޯތީގެ ބަދަލު ހަމަޖެއްސުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 15 ޖޫން 2014
- ނިމުނު ތާރީޚު: 28 ޑިސެމްބަރު 2017

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޒާމުގެ ދަށުން، މި [illegible] ފަނޑިޔާރު އަބްދުالله ޙަމީދު އާއި ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން [illegible]

ހިމެނޭ ބެންޗެކެވެ.

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލް

1. މިއީ، އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ފެންފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 20/ISC/2014 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] (ޢާއިޝަތު [illegible]) (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު:A032143) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible].

2. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަން ފިޔަވައި އެހެން ކަންކަމުގައި ކޯޓުތަކުގައި ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރާނީ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 133 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި އިދާރާތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކުގައި އަދި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި އިދާރާތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓުތަކުގައި ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރާނީ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ކަމަށް [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/09 (14 ސެޕްޓެމްބަރު 2015) އާންމު ސިޓީގައި ވަނީ ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.

3. މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނަމަވެސް މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/06 (25 ސެޕްޓެމްބަރު 2018) އާންމު ސިޓީން [illegible] އާންމު [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]

ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން [illegible] ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި، އިދާރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުން [illegible] މުއައްސަސާތަކުގައި ދައުލަތުގެ އެފަދަ މުއައްސަސާތަކާއި އިދާރާތަކަށް [illegible] ބަޖެޓް [illegible] މުއައްސަސާތަކުގައި، އެމުއައްސަސާއެއް ނުވަތަ އެއިދާރާއެއް [illegible] ސީދާ [illegible] ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި ވެއެވެ. އެހެންވެ، މިމުއައްސަސާގައި [illegible] އިސްތިއުނާފު ކައުންސިލްގެ [illegible] މިކޯޓުގެ ނަންބަރު: ގުޅިގެން މިއެންގުމާ އެނގުނެވެ. މެސެޖުން (20 ޖޫން 2019) (MSG)95-B2/355/2019/1 [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.[1]

4. އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ހައިކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ މިޤަޟިއްޔާގައި އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން [illegible] އެގޮތުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާ [illegible] ކައުންސިލްތަކަކީ އަމިއްލަ ނަމުގައި ދައުވާ ކުރުމާއި ދައުވާ [illegible] ބާރު ލިބިފައިވާ އަދި އަމިއްލަ ނަމުގައި [illegible] ކުރުމުގެ ޙައިސިއްޔަތު ލިބިފައިވާ ވަކި ޝަޚުސިއްޔަތެއް އޮންނަ ޤާނޫނީ ޝަޚުސިއްޔަތަކަށްވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.[2] އަދި

---

[1] [illegible] ނަންބަރު (MSG)355-ESMS/95/2020/1 (22 ޖަނަވަރީ 2020) [illegible]

[2] [illegible] ނަންބަރު: 355-ESM/95/2020/2 (05 [illegible] 2020) ސިޓީ.

ރައްޔިތުންގެ އާންމު މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތް ދިފާޢު މަޙްކަމާތަކުގައި ސަބަބު ކޯޓުތަކުގައި އެކަމުންސިފުން ޖަވާބު ޙާޟިރުވަން ދަޢުވާކުރާ ހުރިކަމަށް އަންގާފައިވެއެވެ.

ދައުލަތު ތަމްސީލުކުރުން:

5. ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަށް ރައްދުވާ ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓަކުން ހުކުރާ މުއައްސަސާއެއްގައި ދައުލަތު ތަމްސީލު ކުރުން ގޮތް ނަގާ އާންމު ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވަކީލުންގެ ކުރިމަތިގައި ކަމަށް ފަރާތުން ހަރުދަނާ ކޯޓުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ، ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުގައި ދައުލަތަށްވުރެ ތަމްސީލުކުރާ، އެއްވެސް ފަރާތުން ކޯޓުގައި ތަމްސީލުކުރާނެ ފަރާތުން ކޯޓުން ހަމަޖެއްސުމުގައި އަދާކުރުމަށް ގާނޫނީގޮތުން ނިންމާފައެވެ.

6. މިމައްސަލައަކީ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން މިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ މައްސަލައަކަށްވާތީ، ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރާނެ ފަރާތެއް ނެތިގެން މިމައްސަލަ ކޯޓުން ބޭރުވެގެން ނުދާނެއެވެ. ނަމަވެސް، ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރާނެ ފަރާތެއް ނެތިގެން މިމައްސަލަ ކޯޓުގައި ބަލާނުލެވޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ދައުލަތަށް ރައްދުވާ ގޮތުން ކޯޓުން ހުކުރުން މީޢާދުގެ މައްސަލަތަކުގައި، ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރާ ކޮން ފަރާތަކުންކަން ބަލަން ޖެހިއްޖެއެވެ.

7. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/06 (25 ސެޕްޓެމްބަރު 2018) އާންމު ސިޓީގެ އަދިގައި ބަޔާނެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 252 ވަނަ މާއްދާގައި ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ދައުވާކުރުމާއި ދައުވާ ދިފާޢުކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

> " މިޤާނޫނުއަސާސީގައި އެހެން ގޮތަކަށް [illegible] ކަމެއްގައި [illegible]
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]
> [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،
> [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

ހަމައެހެންމެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 133 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި؛

> " ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ކޯޓުތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
> [illegible]. އަދި މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
> [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

މިގޮތުން [illegible] އޮތެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ އަށްވަނަ ބާބުގައި ލާމަރުކަޒީ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ. އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތް؛

> "މިޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] ކައުންސިލަކީ [illegible]
> [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible]
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

މި [illegible] [illegible]، ކައުންސިލަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

8. ޤާނޫނުއަސާސީ ބަޔާންކުރާ ގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބިން މިލްކުވެގެންވަނީ ދިވެހި ދައުލަތަށެވެ.[3] ވީމާ، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން [illegible] [illegible] ބިމުގެ [illegible] ކައުންސިލްތަކަށް ދައުލަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ދައުލަތާ ގުޅުންހުރި ޤާނޫނީ އެންމެހައި ކަންކަމުގައި ސަރުކާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[4] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] ކައުންސިލްތަކަކީ ޤާނޫނުން އުފައްދާ ވަކިވަކި ސަރުކާރުތަކެއް ނޫނެވެ. ދިވެހި ދައުލަތަކީ ޔުނިޓަރީ ދައުލަތެކެވެ.[5] އެހެންވެ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

9. އަނެއްކޮޅުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު) އާ ހަވާލާދީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޤާނޫނުތަކުގެ [illegible] ބަލާއިރު [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ. ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކައުންސިލްތަކާ ދެމެދުގައި [illegible] އިދާރީ ގޮތުން [illegible] އާ [illegible] މުއައްސަސާގެ ދުވަހުގައި [illegible] [illegible].

10. [illegible].

---

[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 248 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 133 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 2 ވަނަ މާއްދާ.

[illegible]

11. [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 20/ISC/2014 [illegible]

"[illegible] (A032143) [illegible] "[illegible]" [illegible] 20 [illegible] "[illegible]" [illegible] 20 [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާއި، 43 ވަނަ މާއްދާއާއި، 133 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ) އަދި (ނ) އާއި، 144 ވަނަ މާއްދާއާއި، 232 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 233 ވަނަ މާއްދާއާއި، 268 ވަނަ މާއްދާއާއި، 299 ވަނަމާއްދާގެ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ގެ [illegible] "[illegible]" [illegible] 20 [illegible]

ނިންމާފައިވަނީ، ޤާނޫނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމަރުން ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ އެއްވެސް ހަމައެއް
ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިގޮތުގެ މަތިން މިމައްސަލާ ނިންމާފައި ބާތިލުކޮށްލެވެ."

މިފަދައިންކަން އެމައްސަލާ ނިމުނު ގޮތުގެ ނިޔާޔާ އެއްގޮތް ނުވާތީއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތައް:

12. އަރިހަށް ދެކެވުނު ފެންވަރު މުޤާރަޟާ ކޭހުގެ ނަންބަރު: 20/ISC/2014 ގެ މައްސަލާ ނިންމާފައިވަނީ ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން ބެލި، އިއްތިފާޤްވުމުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނުކުތާ ހުށަހަޅާ އުސޫލުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޚިލާފަށް ފަރާތަކަށް ޙުކުމްކޮށްފައިވާތީއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއަކީ:

12.1 ބުނެވުނު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ (1968) ގެ 10 ވަނަ މާއްދާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ (1997) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާއާއި 23 ވަނަ މާއްދާގެ (1) އަދި (2) ވަނަ މާއްދާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ (2008) ގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އަށް ރިޢާޔަތް ނުކޮށް އެމާއްދާތަކާ ޚިލާފަށް ޙުކުމްކޮށްފައިވާކަން ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު:

13. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް އަށްބާސް އެމިރޭޓްސް ހދ.ފުނަދޫ ދުވަހަކަށް ބަނދަރު ގޮއްސަ ދުރުގެންގުޅެން ރަސްމީކޮށް އެދުނު ގޮތުގައި އަށްބާސް އެމިރޭޓްސްގެ ބަޔަކު ދުވަހެއްގައި ދެއްކި މުއްދަތުގެ ގޮތުގައި ދައްކަން ބޭނުންވީ ދުވަހަށް ހަމަވެފައިވާ ކަންތައްތައް ދުވަހުގެ ގޮތުގައި ދުއްކަމުން، އެހެން

ކުޑަވެގެން [illegible] [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

14. ޢައްބާސް [illegible] [illegible] ދޫކޮށްފައިވާ [illegible] ގޯއްޗަކީ އޭގެ ކުރިން [illegible] ދޫކޮށްފައިވާ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ދޫކުރުމުގެ ކުރިން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[6] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible].[7] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible]. ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[8]

---

[6] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:I-S/2010/157 (2010-05-18) [illegible] [illegible].

[7] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:I-19/79/SS/32 (02 [illegible] 1988) [illegible].

[8] [illegible].

[illegible]

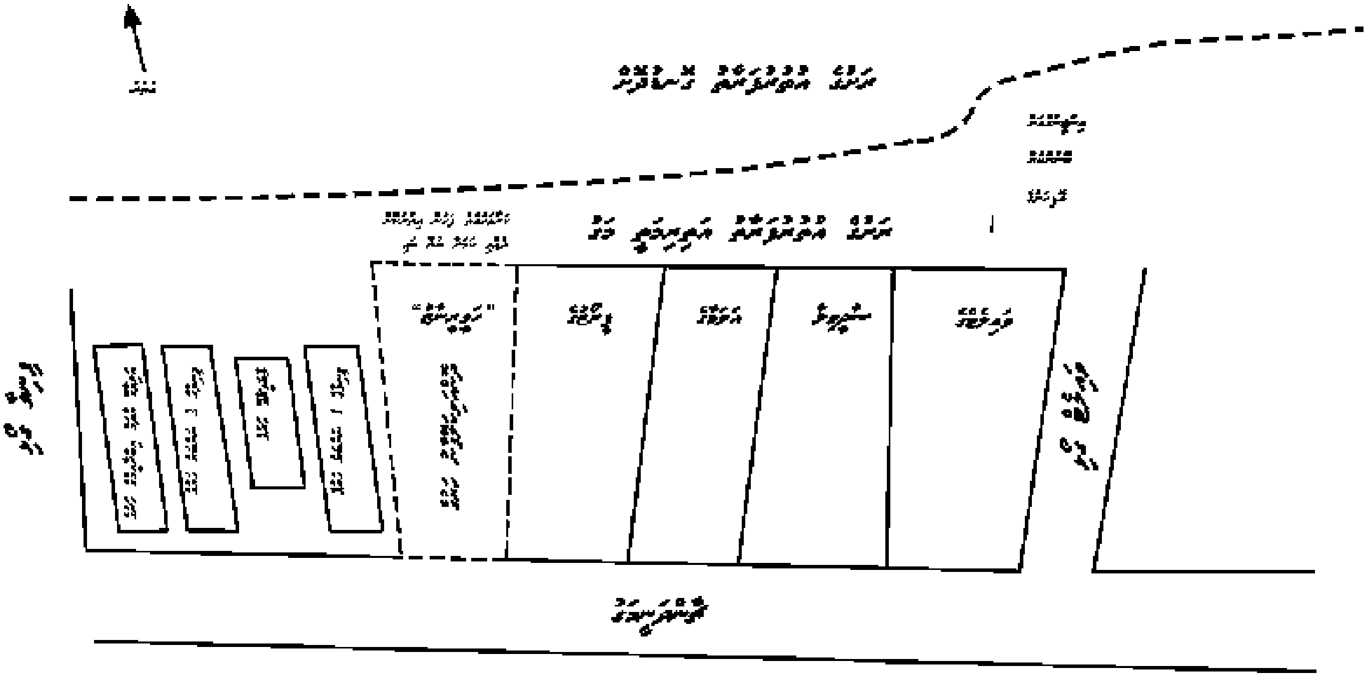

[illegible] "[illegible]" [illegible] ދެ ގޮޅި:

15. މިމައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، [illegible] "[illegible]" ކިޔާ ދެގޮޅި އޮތެވެ.[9] އެހެންވެސް، ދެގޮޅީގެ ވެރިންނާ ވާހަކަ ދައްކައިގެން މައްސަލަ ހައްލުކޮށް ކޮންމެވެސް އެއްގޮތްތަކަށް އެހެން [illegible] ކިޔުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 15/18C/2008

---

[9] [illegible] FAX:I-D/2009/2097 (23 [illegible] 2009) "[illegible]".

(2008-9-24) ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ. ޚަދީޖާ ޤާސިމްގެ [illegible] "[illegible]"ގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވަނީ 1987 ވަނަ އަހަރުގައެވެ.

16. އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވަނީ [illegible] [illegible] 04 ސެޕްޓެމްބަރު 1990 ގައެވެ.[10] އަދި [illegible] [illegible] / ޚަދީޖާ ޤާސިމް، [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 15/18C/2008 (2008-9-24) ގެ ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު: 106 (1990-9-4) ރަޖިސްޓްރީ [illegible] ކުރެވިފައިވާކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[11]

17. އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[10] ނަންބަރު:106 "[illegible]" ގެ ނަމުގައި [illegible] [illegible]
[11] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:I-D/2010/156S/FAX (12 [illegible] 2010) "[illegible]"

([illegible]) [illegible] 1986 ވަނަ އަހަރުގެ[12] ތެރޭގައި ދޫކުރި [illegible]

[illegible] ގޯއްޗެއްގެ [illegible]:

18. [illegible]، [illegible] ގޯއްޗެއްގެ [illegible] ވެއެވެ. [illegible][13]، [illegible] 6 [illegible] 1987 ގައި [illegible] ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

> " [illegible]."

[illegible][14]

---

[12] [illegible] 1986 [illegible] 1987 [illegible] 1986 [illegible] 1987 [illegible].

[13] " [illegible]" (19 ޖުލައި 1989) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] 1600 [illegible] 1989 [illegible] 20 [illegible] 25 [illegible] 63 [illegible] 63 [illegible] 1417.5 [illegible].

[14] ނަންބަރު:79-A/I/87/53 (12 ޑިސެމްބަރު 1987) ސިޓީ.

އަވްޤާފް އަލީކުރާން ކުރި ސަރުކާރު މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖަސްޓިސް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުން ބޭނުން:

19. އަވްޤާފް އަލީކުރާން ކުރަ ސަރުކާރު ބަޔާންކުރެވޭ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖަސްޓިސް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން/ ސެކްރެޓޭރިއެޓުގެ އޮފީހުގެ ވަގުތުން އިޢުލާނުގެ އޮފީސް ފޯނު ނަންބަރު: 79-A/I/87/53 (12 ޑިސެމްބަރު 1987) ގެ ސަރުކާރު ބަޔާންކުރެވޭ:

> "1- އ. ފޮނުވި ދިވެހިގެ އަވްޤާފް އަށް 6 ޑިސެމްބަރު 1987 ގައި ދިން މިއޮފީހުގެ ފޯނު ސަރުކާރު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ފޮނުވި ގޮތް ކުރެވިފައިވާ ގޮތް ދެއްކުމަށް ޖަވާބުދާރީ ކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ކަންތައްތަކުގެ އަގުގެ މިންވަރު ބަލާއިރު ކަނޑައަޅާ ތަކެތި ދެއްވާ ސަރުކާރުގެ ކަންކަމަށް ދޭން ޝަރުޠު ތަކެތި މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ކުރިން ފޯނުކުރާ ގޮތް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ކަމުގެ އެކިއެކި ބައިތަކާއި ގުޅޭ ކަންކަން ހަމަޖެހުމަށް ޓަކައި އޮފީހާ ގުޅުމަށް 4 ދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެދެވޭ ހަމައެކަނި ގޮތަށް ދޭންވާނެއެވެ.
>
> 2- އަވްޤާފް އަށް 6 ޑިސެމްބަރު 1987ގައި ދިން މިއޮފީހުގެ ފޯނު ސަރުކާރު މިހެންނެވެ ޖަވާބު ދޭންވާ ކަމަށްވާ ކަންތައްތަކުގެ އެތެރެ ބަލާފައި ފޯނުކުރުމަށް ފަހު ގަޑީގެ ތެރެއިން އަންގާނެ ދުވަހު އެވާގޮތް. "އެކަން ލިޔުމުން ތަރުތީބުކޮށް ހުށަހަޅާ ޖަވާބު އެނގޭ ދުވަހު."

20. އަވްޤާފް އަލީކުރާންގެ އަދުލުގެ ގޮތުން، ގުޅުންހުރި ގޮތުގައި ދެކެނި ހަމަޖެހިފައިވާ ކަނޑައަޅައިގެން ކުރަ ސަރުކާރު މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖަސްޓިސް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން/ސެކްރެޓޭރިއެޓުގެ އޮފީހުން ބަޔާންކުރެވުނު، އެކަން ލިޔުމުގެ ގޮތް ބަޔާންކުރާ އަވްޤާފް އަލީކުރާނަށް އެންގުމަށެވެ.[15] މިކަން ބަޔާންކޮށް އަދިއެނޫން އޮފީހުގެ ފޮނުވި ކަމަށް އޮފީހުން ކުރި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރެވުނު ގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށްރަށަށް އެކަން ހަމަޖެހެއެވެ. މިގޮތުން، އަދިއެނޫން އޮފީހުގެ ނަންބަރު:

A/399/88/I (13.3.88) ގައި ފޮނުވި އޮފީހުން ފޯނު ލިޔުމުގައި ބަޔާންކުރެވޭ:

---

[15] އަދިއެނޫން އޮފީހުން ފޮނުވި އޮފީހުގެ ފޯނު ނަންބަރު:A/217/88/I (1988-2-16) ލިޔުމުގެ ގޮތަށް " މިއަހަރު ދިވެހިގެ އަވްޤާފް އަށް 87.12.6 ގައި ދިން SRO އަށް ފޯނު ސަރުކާރު އޮފީހުން ދެއްވި ދިވެހިގެ ޖަވާބު އެއްބަސްވެފައި އަދުލު ކަންތައް ބަލާފައި ބަޔާންކުރުން އެނގުނު.) "އެކަން ލިޔުމުގެ ތަރުތީބު ކަމަށްވާ ގޮތަށް ޖަވާބު އެނގޭނެ." އަދި ފޮނުވި އޮފީހުން އަދިއެނޫން އޮފީހުގެ ފޯނު ނަންބަރު:115/88/17-I (88-4-10) ލިޔުމުގެ އިން " ނަންބަރު:A/217/88/I (88-2-16) ލިޔުމުގައިވާ ޖަވާބު މިގޮތް ދިވެހިގެ އަވްޤާފް އަށްދިން 88-4-10 ގައި އަދުލު ކަނޑައެޅި" ގޮތަށް އެންގުމަށް ފޮނުއްވާ" އަދި އަދިއެނޫން އޮފީހުން ސެކްރެޓޭރިއެޓުގެ އޮފީހުގެ ފޯނު ނަންބަރު:A/618/88 (1988-4-14) ލިޔުމުގެ އިން "ނަންބަރު:79-A/I/87/53 (87-12-12) ސ.މ.ގެ ގޮތުން އަވްޤާފް އަލީކުރާން އެއްގޮތް 88-4-10 ދުވަހު އަދުލުކަނޑައެޅި" ކަމަށް އެންގުމަށް ފޮނުވި.

" [illegible] (.) [illegible] (.) [illegible] (.)"

މިފަދައިންނެވެ. [illegible]

ނަންބަރު:I-17-88/67 (16.3.1988) [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

(1) [illegible]:

[illegible]:

- [illegible] ދިގު 63.3ފޫޓް. [illegible] ފުޅާ 110.6 ފޫޓް. [illegible] 63.3 ފޫޓް. [illegible] 110.00ފޫޓް.
- [illegible] ދިގު 43.00 ފޫޓް ފުޅާ 17.7 ފޫޓް. [illegible] 44.07 ފޫޓް ފުޅާ 17.7 ފޫޓް.
- 1 [illegible].

(2) [illegible]:

- [illegible] ދިގު 44.09 ފޫޓް، ފުޅާ 17.06 [illegible]
- [illegible] ދިގު 63.00 ފޫޓް. ފުޅާ 19.06 [illegible]
- [illegible]

ދިގު 32.02 ފޫޓް.

ފުޅާ 14.09 ފޫޓް.

[illegible].

[illegible]:

- [illegible].

(3) [illegible].

[illegible](.)

މިފަދައިންނެވެ.

21. [illegible]

[illegible] ނަންބަރު: I-19/79/88/32 (02 [illegible] 1988) ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> "ހ. [illegible] 4 [illegible] 5000 [illegible] 63 x 19 ½ [illegible]."

[illegible]

[illegible]

22. [illegible] 04 [illegible] 1990 [illegible]

ސޮއިކުރައްވާ ދޫކޮށްފައިވާ "އިމާރާތާއި ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ" ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ރަޖިސްޓްރީގެ އިތުރުން ބަޔާންވަނީ،

> " މައްޗަންގޮޅީގެ 2 ބުރި عمارات ނަމަ ވިން ގޯއްޗަކަށް އެއި ފިރުވުން الفاضل أحمد حليم ގެ އަތްޕުޅުގައި ގޯއްޗަކަށް ރަޖިސްޓަރީ ކުރެއްވިފައިވާ ތަނެކެވެ. އެގޯތީގެ ބޮޑުމިން އުތުރު އަންނަނި އެއްކޮޅާ ދިގު 20 ފޫޓު، އިރުމަތިކޮޅުގެ ފުޅާ 25 ފޫޓު އެވެ. ގޯތީގެ ދިގުމިނަކީ 63 ފޫޓު އެވެ. މިހެން އައްޑު އެމް.އޭ.އޭގެ ފަރާތުން ޙައްގުއިވި ޖިރުގެ ބާރުން الفاضل ކާނި ދަރުމަވެރިން ވަކިކުރެއްވި، އެގޯތީގެ ބިރުގައި، މިދިޔަދުވަހުގެ، 2-9-1990 ގައި އަތިރިކޮޅުން 20 ފޫޓު އިތުރު ކުރައްވާފައެވެ. މިއާ ޖުމްލަ މިގޯތީގެ ދިގުމިނަކީ 83 ފޫޓު އެވެ."

މިހެން ބުނެފައި އެބަ އޮތެވެ.

23. މައްޗަށް އިސްތިއުނާފުވެރިން ބަންޑާރަ ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރި ހަރުގެތަކަށް ބިން އިތުރުކުރެވުނު ގޮތް ބެލުމުގެ ގޮތުން ހައިކޯޓުން އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދުވަސް ބައި އަތޮޅު ހައިކޯޓަށް ސާބިތު ކުރެވިފައެވެ. އަދި އިތުރުކުރެވުނު ބިން އިތުރުކުރެވުނު ކަމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ފުރިހަމަ ހައިކޯޓުގެ އެއްގޮތް ދިވެހިކަން ބެލިން އިތުރުކުރިކަން އެނގެން ނެތުކަމަށް ބުނެފައެވެ.[16] އަދި އެބިން އިތުރު ކުރުމުގައިވެސް، ކަނޑައެޅުއްވުން އެމް.އޭ.އޭގެ ފަރާތުން މަސްއޫލުވާ ބެލެހެއްޓުމަށް ހުށަހެޅުން ދޫކޮށްލެއްވުން، މިދަރުމަވެރި މައްޗަށް އިސްތިއުނާފުގެ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ބާރުއަޅުއްވަން ބަލަގަނެވުން މިގޯއްޗަށް 20 ފޫޓު އިތުރުކުރި ރަޖިސްޓްރީގައި ހިމެނޭފަދަ ވަކިކަމަށް ބުނެދެމުންދާ ހުށަހެޅި ހައިކޯޓު އެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބަރާބަރުވެފައިވެއެވެ.[17]

24. މައްޗަށް އިސްތިއުނާފުވެރިން ބަންޑާރަ ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރެވުނު ބިން ކަށަވަރުވެގެން ކައި ސަރަހައްދުގައި ގުޅިގެން އެބިން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ، މިހެންދިޔައިރު ބަރަބަރުގެ ޙިމާޔަތްދެވުން އެހެނިހެން ގޮތް ހިނދު ދައުލަތުގެ

---

[16] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދުވާރުދެއްވި އަދިރު ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: I-D/2010/2041/FAX (24 ޖޫން 2010).

[17] ފެށިގެން ހައިކޯޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު ފޮނުވި ނަންބަރު:I-17/I/96/S3 (96-S-1) ސިޓީ.

އިދާރާތައް ކަމުގައިވާ ރަށު އޮފީހާއި، އަތޮޅު އޮފީހާއި އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible] އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން/ [illegible] ރީޖަނަލް އޮފީހުގެ އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެއެވެ. ނަމަވެސް [illegible] ރަޖިސްޓްރީ ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެއެވެ. ނަމަވެސް [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[18] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[19]

---

[18] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:A-5554/99/SRO [illegible] [illegible] [illegible] I-17/96/4 (1996-3-7) [illegible] ނަންބަރު: (10-10-99) [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:I-A/99/2153/WT (20-10-99) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު: I-D/2010/1568/FAX: (12 [illegible] 2010) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު: I-D/2010/2041/FAX (24 [illegible] 2010) [illegible].

[19] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޢައްބާސް ޢަލީފާރޫޤަށް ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރި ހަނދުވަރު އިތުރުކުރެވުނު ބިން ދައްކާލުން

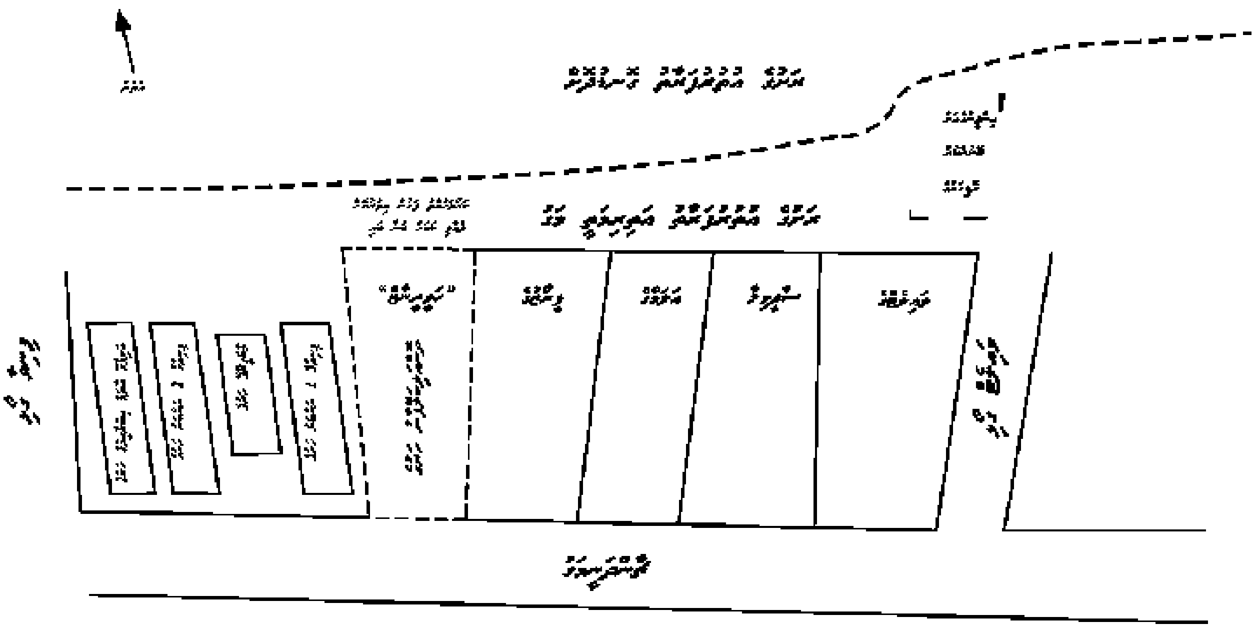

ޢައްބާސް ޢަލީފާރޫޤަށް ބަނޑާރަ ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރި ހަނދުވަރުން އިތުރުކުރި ބިން ދައްކާލުން:

25. ޢައްބާސް ޢަލީފާރޫޤަށް ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރި ހަނދުވަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އިތުރުކުރެވުނު ބިމަށް ބައްޔަށް ބިން އިސްލާހުކުރުމަށްފަހު އިތުރުކުރުމަކީ ބަޔާންކުރާ ބިމުގައި ބަދަލު ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް އެއްޗެއް ހިމެނޭ ނުދިނުމަށްޓަކައި އެދުނުން ބަލާފައި ވެއެވެ.[20] އެކަން ބެލުމަށްޓަކައި، އެގޮތުގެ އަތިރިމަތީ މަގަށް އަރާފައިވާ އިތުރުކުރެވިފައިވާ ބަޔަކީ ބަދަލު ދުނިޔޭ ގައި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރުމަށް ނުވާކަމުގެ އަދި އެގޮތުގެ

---

[20] ޝަރީޢަތުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:I-A/96/1573/WT (1-9-96) ފަސްލުގެ ޙުކުމް.

އިން ވަކިކޮށްފައި ނުވާކަމަށް އަންގާފައިވެއެވެ. އިތުރުކޮށްދިން ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ބިމުގައި ހުރި ހަމައެކަނި [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[21]

26. އެހެންވެ، [illegible] [illegible] ގޯއްޗަށް އިތުރުކުރައްވާފައިވާ 20 ފޫޓަކީ [illegible] ހުރި [illegible] އިތުރަށް [illegible] [illegible] ބައެއް ކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާ [illegible] އެބައި ސަރުކާރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ގޯތީގެ [illegible] [illegible] އަންގާފައިވެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންގާފައިވެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންގާފައިވެއެވެ.[22]

27. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިތުގައި [illegible] 61'-10" ބިތުގައި [illegible] 17'-6" ބިތުގައި [illegible] 17'-4" ބިތުގައި [illegible] [illegible] 61'-8" ކަމަށް [illegible] ކޮށްފައިވެއެވެ.[23]

28. [illegible] ގޯތީގެ [illegible] [illegible] 20 ފޫޓަކީ [illegible] ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 20 ފޫޓުގެ [illegible]

---

[21] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު:I-17/96/279 (2-9-96) ތާރީޚު ހުކުމް.

[22] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު:I-A/99/2153/WT (20-10-99) ތާރީޚު އަދި [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު:A-5554/99/SRO (10-10-99) ތާރީޚު [illegible].

[23] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:A-5554/99/SRO (10-10-99) ތާރީޚު، [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު: A-1369/97/SRO: (19-03-97) ތާރީޚު އަދި [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު:A-1827/97/SRO (22-4-97) ތާރީޚު.

ސަރުކާރުގެ ބޭނުންފުޅަކަށް [illegible] އެބަޔަށް ހަދައިދީފައިވާކަމަށް ބަޔާންކުރާ ކުރީގެ ރަޖިސްޓްރީ ބާތިލު ކުރެވިއްޖެކަމާއި، ވީމާ، [illegible] [illegible] އިންސާފާއި [illegible] [illegible] އަތުން އެގޯތި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުން، 26 އޮކްޓޫބަރު 1999ގައި ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނަށް އަންގާފައިވެއެވެ.[24] ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނަށް ދޫކުރި ގޮތަށް އިތުރުކުރި ބިން އުނިކުރުމުން، އެކަމުގެ ބަދަލު ގޮތުން އެދި ގޯތި ދައްކައިދޭ ތަސްވީރެއް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.[25]

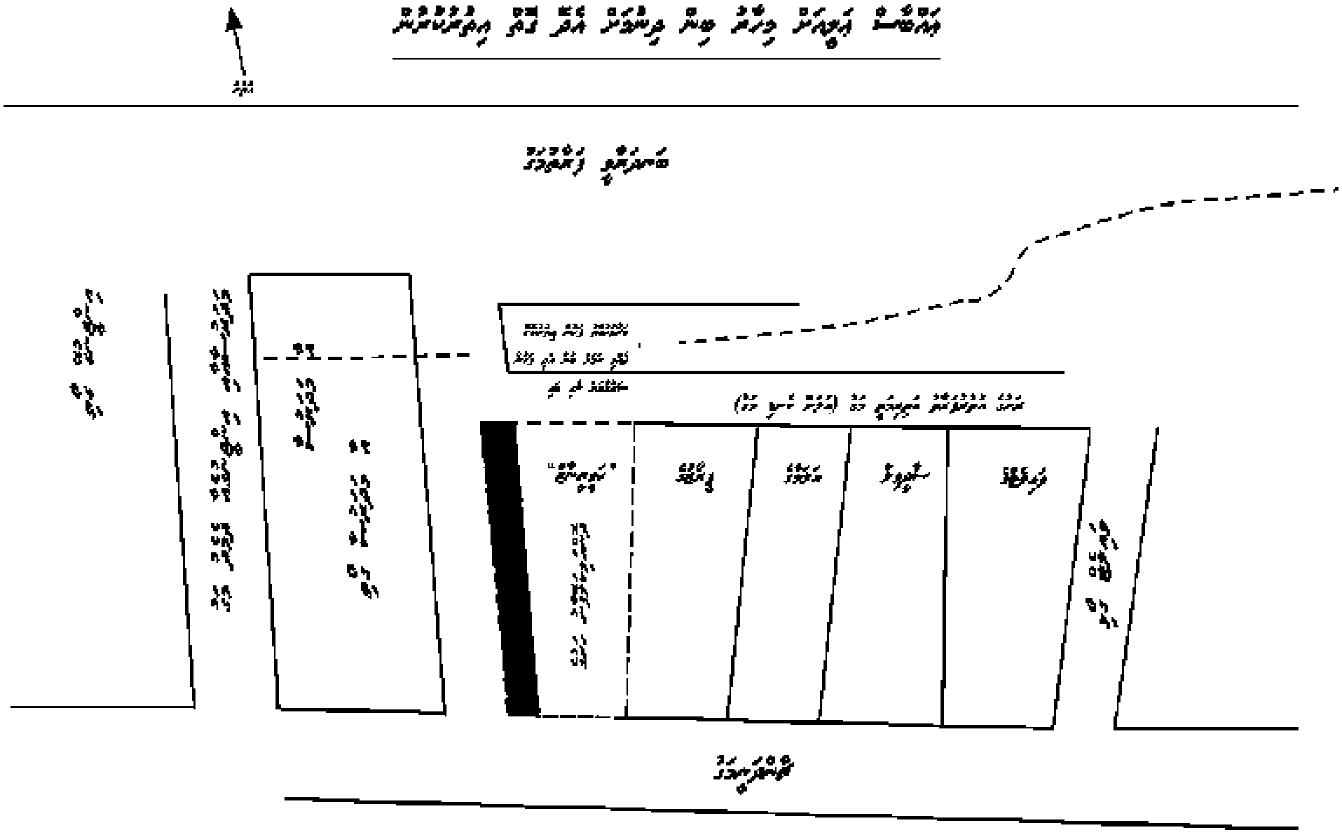

ޢައްބާސް [illegible] ބިން [illegible] ގޯތި [illegible]

---

[24] [illegible] ނަންބަރު:I-S/I/99/1 (25 އޮކްޓޫބަރު 1999) ސިޓީ އާއި [illegible] ނަންބަރު:I-S/99/328 (4-11-99) ވެސް ބަލާ.

[25] [illegible]

ޢައްބާސް [illegible] ބަނޑާރަ ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރި [illegible] [illegible] ބިން [illegible] ގުޅިގެން

ޢައްބާސް [illegible] [illegible]:

29. ޢައްބާސް [illegible] ބަނޑާރަ ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޢައްބާސް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/[illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/[illegible] [illegible] [illegible]/[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/[illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

29.1 17 ފެބްރުއަރީ 1996 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."[26]

29.2 24 މާރިޗު 1996 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[27]

29.3 27 ޖުލައި 1996 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 17 ފެބްރުއަރީ 1996 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.4 28 ޖަނަވަރީ 2000 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] 500 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]

---

[26] ނަންބަރު:I-17/96/4 (1996-3-7) ސިޓީ.

[27] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:79-A/I/96/21 (12 މެއި 1996) ފެކްސް.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގޮތުން [illegible] [illegible] ގޮތުގެ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

29.5 12 [illegible] 2000 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަން [illegible] ފޮނުވި ސިޓީގައި، [illegible]
[illegible] ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

29.6 28 ޑިސެމްބަރު 2000ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިޓީއެއް ފޮނުވާފައިވެއެވެ.

29.7 19 ސެޕްޓެމްބަރު 2006 ގައި [illegible] [illegible] ފޮނުވި ސިޓީން، 04 ސެޕްޓެމްބަރު 1990ގެ [illegible]
[illegible] ގޮތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.8 12 ޑިސެމްބަރު 2007 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަން [illegible] ފޮނުވި ސިޓީން، [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.9 27 ފެބްރުއަރީ 2007 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފޮނުވި ސިޓީން، [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގެ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.10 18 އޮކްޓޫބަރު 2009 ގައި ފުރަ އުމުރު ޕެންޝަންގެ [illegible] [illegible] ފޮނުވި ސިޓީން، [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 20 [illegible] 25 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] 02/09/1990 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 20 [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 34 [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[28]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[28] ފުރަ އުމުރު ޕެންޝަންގެ ނަންބަރު: (C)207/2010/19 (J) (06 ޖުލައި 2010) ސިޓީ އާއި ނަންބަރު:I-D/2010/2628/FAX
(16 އޮގަސްޓު 2010) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.11 16 އޮގަސްޓް 2009 ގައި އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ކައުންސިލަށް ފޮނުވި ސިޓީން، ފެންފުށި [illegible]
[illegible] ބައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ އަތޮޅު ކައުންސިލުން ޖަވާބު ދީފައިވެއެވެ.[29]

29.12 14 ޖުލައި 2009 ގައި އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ފެންފުށީ އޮފީހުން ފޮނުވި ސިޓީން، [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ފެންފުށީ ކައުންސިލުން [illegible].

29.13 25 މޭ 2009 ގައި އދ.ފެންފުށީ އޮފީހުން ފޮނުވި ސިޓީގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮފީހުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

29.14 27 މާރިޗު 2011 ގައި އދ.ފެންފުށީ ކައުންސިލުން ފޮނުވި ސިޓީން [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 20 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
އދ.ފެންފުށީ ކައުންސިލު [illegible] [illegible] [illegible] ކައުންސިލުގެ 44 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] ފެންފުށީ ކައުންސިލުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].[30] [illegible] [illegible] ޖަވާބު ދީފައިވެއެވެ.

29.15 04 ނޮވެމްބަރު 2013 ގައި އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ކައުންސިލުން [illegible] ފޮނުވި ސިޓީން ފެންފުށީ ކައުންސިލުގެ
[illegible] [illegible] [illegible] ކައުންސިލުން ފޮނުވި 2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

---

[29] ނަންބަރު: I-D/MIS/2009/54 (25 އޮގަސްޓް 2009) ސިޓީ.

[30] ނަންބަރު: 355/MIS/2012/57 (12 ނޮވެމްބަރު 2012) ސިޓީ.

ޢާންމުކޮށް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ބަލައިގަންނަ ގޮތާއި ތަފާތު ހާލަތްތަކަށް ބިނާ ކޮށް އިތުރު ތަފްސީލު ޝަރީޢަތުގެ
ޝަރުޢީ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ގޮތް:

30. 27 މާރިޗު 2011 ގައި ޝަރުޢީ ކައުންސިލްގެ 44 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޤަރާރާ ބެހޭ ނިންމުމުގައި، އޭގެ ކުރިން، ޝަރުޢީ ކަރު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ މިފަދަ ނިންމުންތަކެވެ. ޢާއްމުކޮށް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް ފަހަރަކު ގޮތް ނިންމާފައި އެއްވެސް މުސްލިމަކާ ދެމެދު ކޮންމެ ގޮތަކަށް ދެކެވޭ ތަފާތުތައް ކުރިމަތިވެއެވެ.[31] ނަމަވެސް އެގޮތުން، އެއީ ބަލައިގަތުމަށް ތަފާތުވާ ޢާއްމު އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ޝަރުޢީ ކޯޓުން ނިންމާފައި ނުވެއެވެ. އަދި ޢާއްމު އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ހައިސިއްޔަތު ގޮތް ބަލައިގަތުމަށް ތަފާތު ނިންމާފައިވާ ފަރާތްގެ ގޮތް އަމިއްލަ ފަރާތް (ދެވަނަ) އާ ގޮތަކަށް ފަހުން އިތުރުކުރި ބައި އިޖުރާއަތުގައިވާތީ، އޭގެ ބަދަލުގައި އާ ގޮތުގެ ހިސާބުތަކަށް (ހައިސިއްޔަތު ގޮތެއް، ސަލާމަތާއި ދެމެހި މަގުން) ބައެއް އިތުރު ތަފާތު ބާރުތަކުގައި ހަމަޖެހި އެއްބަސްވުން އެއީ ތަފާތުވާ ހަމައެކަނި ހަމަ ޝަރުޢީ ކޯޓުން ނިމުނު ހަމަ އިތުރު ގޮތަށް އަމަލުކުރެވެއެވެ.[32]

31. މިގޮތުން، ޝަރުޢީ ކޯޓުން 1996 ވަނަ އަހަރުވެސް ޢާއްމުކޮށް ގޮތް ހައިސިއްޔަތު އެވް ހިސާ ގޮތަކަށް ބެން އިތުރުކުރި މިނިވަން ނަމޫނާތަކުން އަމަލުކުރެވެއެވެ.[33] އެސަބަބަށް ޝަރުޢީ ކޯޓުން ފޮނުވި ޖަވާބު ހަވާލާދީ ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިޤާޟީގެ މިބާރުގައި ހިމެނޭ ގޮތުގެ އުސޫލު ފާހަގަ ދެމިހުރިގޮތް ކަނޑައެޅި ކުރިމަގުގައި މަޤާމުތަކުގެ ނުހިމަނުވާ ފަށަށް ކަނޑައެޅި ގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ކުރިމަތިވެއެވެ. ހައިސިއްޔަތާއި ކުރިމަގުގައި ފަރާތްއަމިއްލަ ފަރާތް ގޮތް ބަލައިގަތުމަކީ ބައިގަނޑަކެވެ. ވަކި ފަރާތްތަކުގެ ހައިސިއްޔަތު ދެކޭ އިޖުރާއަތު

---

[31] ޢާއްމުކޮށް ދިނުމުގައި އަމިއްލަ ބަލައިގަތުމުގެ ނަންބަރު:I-A/99/2153/WT (20/10/1999) ފޮނުވި ޝަރުޢީ ނަންބަރު:I-S/I/99/1 (25/10/1999) ސިޓީ.

[32] އަމިއްލަ ބަލައިގަތުމުގެ ނަންބަރު:I-D/2008/1072/FAX (27/03/2008) ފޮނުވި ކުރިއަށް، ޝަރުޢީ ކޯޓުން ބޭނުމުގެ ނަންބަރު:I-S/2008/137 (07 މޭ 2008) ފޮނުވި.

[33] އަމިއްލަ ބަލައިގަތުމުގެ ނަންބަރު:I-17/I/96/83 ފޮނުވި ހަވާލާދީ ޝަރުޢީ ކޯޓުން ޢާއްމުކޮށް ބަލައިގަނެ ބޭނުމުގެ ނަންބަރު:WT/1363/96/A-I (96-7-25) (96-S-1) ސިޓީ.

[illegible]

[illegible] 63 ޖޫން [illegible] ހިންގާފައި ވެއެވެ.

[illegible] 91 ވަނަ [illegible]

[illegible] 20 ޖޫން

[illegible] 63 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

32. 16 އޮގަސްޓު 2009 ގައި [illegible][34] [illegible] 15 ޖޫން 2014 ގައެވެ.

33. [illegible]

---

[34] ނަންބަރު:I-D/MIS/2009/54 (25 އޮކްޓޯބަރ 2009) ސިޓީ.

ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން:

34. [illegible] [illegible] ވަކީލުން، މިމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރަމުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ބައިގަނޑު އެއް ނުކުތާއެވެ. މިނުކުތާއަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ:

35. [illegible] [illegible] ވަކީލުން ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ 1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަކީ ވެސް އިސްލާމްދީނަށް ގެންގޮސް ޤާނޫނުއަސާސީއެކެވެ. އެހެންކަމުން އެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލާ ދިނުމަކީ، އެ މާއްދާގެ ނަމްބަރު ދިރާސާކުރުމަކީ ފަސޭހަ ކަމަކަށް ނުވެއެވެ. މިގޮތުން، 1968 ވަނަ އަހަރު ފާސްކުރެވުނު[35] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަމާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ؛

> " ކޮންމެ ގެދޮރެއް حرمة ދަމަހައްޓަންވާނެއެވެ. ހަމަ قانون ގައި ބަޔާންވެގެންވާ حال ތަކެއްގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތަށް އެކަން މެނުވީ އެއިންގެއަކަށްވަދެވިގެންނުވާނެއެވެ."

މިގޮތުގައިވާއިރު، 23 އޮކްޓޫބަރު 1970 ދުވަހުގެ ރާއްޖޭ ރައްޔިތުންގެ ހާއްސަ މަޖިލީހުން އެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނެވުނު އިސްލާހުތަކުން 7 މޭ 1970 ގައި ތަސްދީޤުކުރެވުނު އިސްލާހުކުރެވުނު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތީ ބަދަލުވެ ނަމްބަރެވެ. ހަމައެހެންމެ، 02 ފެބުރުއަރީ 1972 ދުވަހުގެ ރާއްޖޭ ރައްޔިތުންގެ ހާއްސަ މަޖިލީހުން ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނެވުނު އިސްލާހު ތަސްދީޤުކުރި 1 މާރޗް 1972 ގައި ތަސްދީޤުކުރި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތީވެސް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް އެވެ. ނަމަވެސް 15 އޮކްޓޫބަރު 1975 ދުވަހުގެ ރާއްޖޭ ރައްޔިތުންގެ

---

[35] 11 ނޮވެމްބަރު 1968 (20 شعبان 1388ھ) ގައި ތަސްދީޤުކުރެވުނު "ދިވެހިރާއްޖޭގެ جمهورية ގެ قانون اساسي"

ޚާއްޞަ މަޖިލީހުން 11 ނޮވެމްބަރު 1968 ގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނެވުނު އިޞްލާޙުތަކުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ ނައްޞުގައި އޮތީ؛

> " މީހުންގެ މިލްކާ ތަކެތި حرمة ތިބިގެންވާ އެއްޗެއްސެވެ. ވީމާ قانون ގައި ބަޔާންކުރެވިގެންވާ
> حال ތަކެއްގައި عامّ ގޮތެއްގެ منفع އަށްޓަކައި އަދި قانون ގައި ބަޔާންކުރެވިގެންވާ
> ވެރިއަކަށް އެއްޗެއްސަކަށް عدل ގޮތުގެމަތިން ބަދަލު ދިނުމަށް ނޫނީ ހަމަ އެކަކުގެ
> އިތުރުގެ އެއްވެސް މިލްކުވެރި ކަމުން ނިގުޅައި ނުގަނެވޭނެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްބަސްވުން އިޖުތިމާޢީ ފުރުޞަތުގެ ބަދަލުވުން 1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ނައްޞަކީ މިއީކަމަށް ސަރުކާރުގެ މަޖިލީހުގެ ދުސްތޫރު ޤާނޫނުތަކުގައި ސަރުކާރުގެ ބަދަލުގެ ހިނގައި ނުވާކަމަށް ބެލޭ؛ ޤާނޫނަކުންވެސް. އެހެނީ ސަރުކާރުގެ ބަދަލުތަކާ ދިމާ އޮތީ ކަމުން މުހިންމު ނައްޞުގައެވެ.

36. 1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އުވާލުމަށްފަހު 1998 ގައި އަލަށް ފާސްކުރެވުނު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތީ؛

> " ޤާނޫނު ހިމާޔަތްކުރާ ގޮތުގެމަތިން މުދާ ހޯދުމާއި ދިރިހުރުމާއި، އަދި މުދާވެރިވުމުގެ ބޭނުންކުރުމުގެ
> ޙައްޤު، ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ."

އެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> "(1) މީހުންގެ މިލްކުތަކަކީ، ޙުރުމަތްތެރިކުރެވިގެންވާ އެއްޗެއްސެވެ. ވީމާ، ޢާއްމު މަޞްލަޙަތުގައި ނުވަތަ
> ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ފިޔަވައި، ހަމަ އެކަކުގެ ބިރުވެރިކަމުން އެހެންމީހަކު މިލްކުވެރި ކަމުން
> ނިގުޅައި ނުގަނެވޭނެއެވެ.
>
> (2) ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިގެންވާ ހާލަތްތަކުގައި އާއްމު ފައިދާ މަންފާއަށްޓަކައި އަދި
> ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިގެންވާ ގޮތުގެމަތިން އެ އެއްޗަކަށް ޢަދުލުވެރިގޮތެއްގައި ދީގެން ނޫނީ، އެއްވެސް
> މީހެއްގެ މިލްކެއް ދައުލަތަށް ނަގައިގެން ނުވާނެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

37. 2008 ވަނަ އަހަރު އަމަލުކުރަންފެށުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 40 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

> "(ހ) [illegible]
>
> (ށ) [illegible]"

[illegible]

38. 1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި 1997 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަލާލާއިރު [illegible]

[illegible]

39. [illegible] "[illegible]" [illegible] 6 ޑިސެމްބަރު 1987 [illegible]

ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތްތައް ސާފުކޮށް އެނގެން އޮތުމެވެ. އެހެންކަމުން، އޮތީ އެ ކަރުދާހުގެ ދެފަރާތުގެ ގޮތުގައި ބަލައިގެން ގޮތުން ދެފަރާތުން ގަބޫލުކުރެވެއެވެ. އަދި އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަން ޤާނޫނީ ނަޒަރިއްޔާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ދެކޭ ޢިމާރާތް ސަރުކާރުގެ ބަދަލުގައި އަދި އެ ކުންފުނީގެ ކުރަމުން ދިޔަ މަސައްކަތް އެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ތެރެއިން ބަޔާންކުރެވުނު އެއްބަސްވުމެވެ. އެހެންކަމުން، އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަނުގެ އުސޫލު ވަކިން، ދެފަރާތުގެ ގޮތުގައި އެބަ އޮތް އެއް ފަރާތަކުން އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަން ކުރުމަށް ދެފަރާތުގެ ފުރިހަމަ ބަޔާނެއް ދޭން ކަމަށް ވަނީ ބުނެވިފައެވެ. ވީމާ އެއްބަސްވުމުގެ އެ ބަޔާންތަކަކީ ސާފުވެއެވެ.[36] ކުރުމަށްފަހު ދެފަރާތުގެ ގޮތުގައި ދެފަރާތުގެ ކުރިން ކަނޑައެޅުނު އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަން އުސޫލެވެ. ކުރިއަށް އޮތުމުން ދެފަރާތުގެ ޢަމަލުކުރުމަށް އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަނުގެ ދެފަރާތުގެ ގޮތުގައި ދެފަރާތް ކުރުމަށްފަހު ބިން އޮތުމުން ވަޒީފާ ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ބިނާކުރުމުގެ ޢަމަލުތައް ބަޔާންކުރާ ނިންމުމެވެ. އެހެންކަމުން، "ހޮލިޑޭ" އެއް ބިން ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި 1987 ން ފެށިގެން 2014 އާ ހަމައަށް އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަން ކުރިއަށް ގެންދިޔަކަމާއި، އެ ބަޔާންކުރުމުގެ ވުޖޫދުގައި ދެފަރާތް އެކު ޢަމަލުކޮށް ކަނޑައެޅުމަށް ކުރިން ބުނެވުނު ސާބިތުވެއެވެ.

އެސްޓޮޕަލް ބައިކޮންވެންޝަނުގެ ދެފަރާތުގެ ގޮތުގައި ދެފަރާތް ކުރުމަށްފަހު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އިޖުރާއަތުތަކާ ބެހޭގޮތުން:

40. ޝަރީޢަތުން ކުރިމަތީގައި ދެފަރާތް ހިންގުމުގެ މަޢުލޫމާތުގައި ފެނިގެން ދިޔަ ކުރިން ކަނޑައެޅުނު ކަމަށް، އެދިފައި ދެވޭ އެއްބަސްވުން ނުވަތަ ބަޔާނާގެ މައްސަލައިގައި ވަކިގޮތަކަށް ޝަރީޢަތުން ސާބިތު ކުރެވިފޯ. ސަބަބަކީ، އެ އެއްބަސްވުން ނުވަތަ އެ ބަޔާނަށް ބަލައިގެން އެ ފަރާތުގެ މިހާރުގެ އެއްބަސްވުމަކަށް ޝަރީޢަތުން ސާބިތުވެގެން ދާނެތީ، އެ

---

[36] Estoppel by convention.

އެއްޗެއްގެ ބަދަލު [illegible] ނުދެވޭނެއެވެ.[37] ވީމާ، [illegible] (subject matter) [illegible]

41. [illegible][38] [illegible][39] [illegible]

---

[37] [illegible] (6) ގެ 125 ވަނަ [illegible] 11/94 [illegible] (25 [illegible] 1994).

[38] [illegible] (19 [illegible] 1989) ގެ 1 ވަނަ [illegible] (ނ) [illegible]

[39] [illegible] (19 [illegible] 1989) ގެ 3 ވަނަ [illegible] (ނ) [illegible]

ހިލާފަށް [illegible] އޮފީހަށް ނުވަތަ [illegible] އޮފީހަށް ނުވަތަ [illegible] [illegible] އޮފީހަށް [illegible]، އަދި ބިން
އިތުރު ކޮށްދިނުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ބިން އިތުރުކޮށްދިނުމުގެ ކަމަކާ [illegible] ނުވެއެވެ.
ވީމާ، [illegible] އިދާރާއަކުން ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ބިން
އިތުރުކޮށްދިނުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

42 ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ" [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible]. އެ ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

43 [illegible] [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] އެ ރަޖިސްޓްރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، ޢައްބާސް [illegible] [illegible] 2014 ގައި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޢައްބާސް [illegible] [illegible] ބިމުގެ [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible]. ވީމާ، ޢައްބާސް [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] ބިމުގެ [illegible] ޢައްބާސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[40]

---

[40] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (6) ގެ 125 ވަނަ މާއްދާ " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ނަންބަރު:11/94 [illegible] (25 [illegible] 1994)

އައްބާސް އަޕީލަންޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އައްބާސް އަޕީލަންޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

44. މިމައްސަލައިގައި އައްބާސް އަޕީލަންޓް ބަޔާންކުރާ "[illegible]" ގޮތަކަށް [illegible] [illegible] އައްބާސް އަޕީލަންޓް [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]، އައްބާސް އަޕީލަންޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟

45. އައްބާސް އަޕީލަންޓުގެ ފަރާތުން، ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] 2008 ވަނަ އަހަރު [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީއާއި 1997 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1996 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީއަކަށް [illegible]، 1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއެވެ. އެޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛ "... އަދި قانون [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]عدل [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

46. ޤާނޫނުއަސާސީގެ [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ޤާނޫނު" އަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/68ގެ (އާންމު ޤާނޫނުތަކާއި) ގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތެވެ. އެމާއްދާގައި އޮތީ؛

> "[illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible]

ވަނީވެސް އެ އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލު ދިނުމަށްޓަކައި، ނުވަތަ އަގެއް ކަނޑައަޅައި، އެއަށް ދިނުމަށް ވަނިވީއެވެ. އެބޭނުންވާ އެއްޗަކީ، ޙައްޤެއް ކަމުގައި ވާނަމަ އެޙައްޤެއް ހިއްސާކޮށް ދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ ފުއްދައިދޭފަދަ ދިނުމުގެއެވެ. އެއީ ގެއްލި ކަމުގައި ވާނަމަވެސް ހަމަ ހިފައިވެއެވެ. މިއުގެ މިގޮތް އެއްގޮތްކަން ބަލާކަމަށް ދެއްވާނަމަ، އެކަމުގައި ފާހަގަ ވާފަދަ ހަމަ މިހިސާބަށް ނޫނީ ހުރެދޭގެ އޮޅުން ހަމައެކަނި ދިނުމެވެ. ދަރުމަވަންތަކަމުގައި ހަމަ މިހިސާބަށް ނޫން އެއްޗަށް އަގު މިހިސާބުން ބަލައިލުމެވެ."[41]

މިގޮތުންނެވެ. މި ޤާނޫނަށް ބަލާއިރު، ދަރުމަވަންތަ ބާރުލާފައިވާ އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްދޭ އެއްބަސްވުން ދަރުމަވަންތަ ހިފޭން ބެލުން ގޮތެއް ވެއެވެ. ފަހަތަށް ގޮތަކީ، މިހިސާބަށް އަގު ޖަހާބަލާގެ ވަސީލަތް ބަދަލު ދިނުމެވެ. ދަރަނި ގޮތަކީ ދިމާވާ ކަންތައްތަކުގެ ހައިޞިއްޔަތު ވަސީލަތް ބަދަލު ދިނުމެވެ. މި ދެގޮތުގެ ވެސް ސަރުކާރަށް ލޯނު ދަދަކަލެއްގެން ސަރުކާރަށް ބަދަލުގެ މިންވަރު ކަނޑައަޅައި ބަދަލު ދިނުންކަމަށް އެނގެއެވެ. ތިންވަނަ ގޮތަކީ އަގެއް ކަނޑައަޅައި އެއަށް ދިނުމެވެ. މިއީ އިސްލާމީ ނިޒާމުގެ ގޮތެވެ. އެހެންކަމުން، ސަރުކާރަށް ދަރަނިގައިވެސް ބަދަލު ދިނުމާއި އިސްލާމީ ގޮތުން ބަދަލު ދިނުން ދައުލަތަށް 1968 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/68ގެ (އާންމު ޤާނޫނުތަކުގެ) ގެ 7 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. މިހާ، ސަރުކާރު ބެލެނިވެރިން ބަދަލުދިނުމުގައި ނުތަކަކީ މީހުންގެގައި ސަލާމަތް ނޫނެވެ. ސަލާމަތީ ބަދަލު ދިނުމާ ނުވަތަ ނޫނުމާ މިސާލެވެ.

47. ބަދަލު ދިނުމާ ނުވަތަ ނޫނުމާ އެހުރި ސަލާމަތް ގެދޮރުން ބަލާއިރު، ބަދަލު ދޫކޮށްލުމަކީ ކުރިއެއްގެއްސަކަނޑާ ސަރުކާރުން ޖެހެއެވެ. އަދިއެހެން ބިމާ މިލްކުން، ބަންޑާރަ ބިން އާގެ ޖާގަން އަގުކަން އެ ބިމުގެ އަގު އެ ބިން ދޫކުރުމުގައި ވެރިރަށް ދީ އެ ބިންކުރުމަށް އެތަކަން އެއްގެކަން ނަގަވާ. އެ ވަރު އެ ބިންކުރުމަށް އެތަކަން ވަނީޤާނޫނުގެ ސަރުކާރުގެ ކަމުން

---

[41] މިޤާނޫނަކީ ހުރިގެ ޤާނޫނުގެ ކަމަކަށް ލާޒިމް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި މިގޮތް ގެތުއަށް އިތުރުބާރުލުމެއް ދީފާ ބަދަލުދިނުމާއި ޤާނޫނު ކުރިން ދަގޫ ބިން ޤާނޫނު ކިޔާ މިސާލަކަށް ގެގެ ބިން ގެއްލުމުން ބަދަލު ގެއްސުގެން ކަނޑާ ދަންނަން. ބަދަލު ބިމާ ކަނޑައަޅާ ގެއްލުމުން ބަދަލުގެ މިގޮތަކީ ޤާނޫނުގަކަން ގެއްލުމުން ބަދަލު ދެއްކުމުގެ ވަގުތު ގެއްލުން ބަލާއިރު ކަމަށް ނިޔަލަށް މިގޮތް އިތުރު ބަދަލުދިނުމަށް ޤާނޫނުގެކަން ގެއްލުމަށް އެބިމުގެ ކަނޑައަޅާ އެމީހުގެ ވަރަށް ޤާނޫނުގެބަދަލު ދިނުމަށް ގެއްލުމުން ދޭން ނިޔަކަތް ޖެހިފައިވާ ކަމުގެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ގެނެސްދީފައެއް ނެތެވެ. މި ބާވަތުގައި ބަދަލު ދެނީ، ބިލުގެ ބަދަލުގައި އެހެން ބިލެއް، ނުވަތަ [illegible] އަގުކޮށް [illegible] ދީގެންނެވެ. މި އުސޫލުން، ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގުޅިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދަދު ކުރަމުންދިޔަ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަވާއިދު" (19 ޖުލައި 1989) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅައިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަކުރުގައި އޮތީ؛

> "ވަކި [illegible] ގޮތެއްގައި [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ށ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

48. [illegible]

[illegible]

49. [illegible][42]

50. [illegible]

---

[42] " [illegible] (19 [illegible] 1989) [illegible] 3 [illegible] (ހ) " [illegible]

އެ ކަމަށްވެސް، [illegible] އޮފީހުން [illegible] [illegible] ކުރަމުންނެވެ. ސަބަބަކީ، ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނުގެ [illegible] ގޯތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ މަގަކީ އެ [illegible] [illegible] އެކަށައަޅާފައިވާ ބިމުގެ [illegible] [illegible] ސަރުކާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާފެވެ. އެ މަގަކީ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ކުރެހުން ސިފައިން) [illegible] [illegible] [illegible].

ނިންމުން:

51. ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނުގެ ފަރާތުން، 1987 ގައި، އެންމެ ފުރަތަމަ ބިން [illegible] އެދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނަށް ބިން [illegible] [illegible] ބިމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާފެވެ. އަދި ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާފުވެއެވެ. [illegible]، ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާފުވެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] ޢައްބާސް ޢަލީކަލޭފާނަށް [illegible] [illegible] [illegible] ސާފެވެ. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: 20/18C/2014 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ސަބަބުތަކާއި އެހެން ކުރުމުން، އަރިހަށް ދަށުކޯޓުން ހުށަހަޅާ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 20/I8C/2014 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ސައްޙަ ޙުކުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ ފުރިހަމަ އިއްތިފާގުން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ޙަމީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު